

ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Постановка проблеми. Розвиток ринкових відносин господарювання в Україні та вступ до світової організації торгівлі (СОТ), визнали харчову промисловість однією з головних та стратегічно важливих галузей національної економіки. Участь у формуванні експортного потенціалу, гарантування продовольчої безпеки населення, тісний зв'язок з сільським господарством визначають її стратегічне значення. Виробництво харчової продукції є перспективним та прибутковим видом діяльності сучасних підприємств Херсонської області, оскільки регіон має всі можливості для розвитку конкурентоспроможної харчової галузі. Клімат та природні умови регіону дозволяють агропідприємствам бути основними постачальниками якісної та екологічно безпечної сировини для підприємств харчової промисловості. В умовах розвитку конкуренції питання щодо підвищення ефективності функціонування харчових підприємств регіону та конкурентоспроможності харчових продуктів набувають актуальності.

Огляд (аналіз) останніх досліджень і публікацій. Дослідження ефективного розвитку галузей харчової промисловості України в умовах глобалізації економіки висвітлені в працях: П. Борщевського, А. Гончар, Л. Дейнеко, Н. Згорняк, А. Заїнчківського, А. Коваленко, Д. Крисанова, Т. Мостенської, П. Прядко, П. Саблук, О. Сараніної, М. Сичевського, В. Слюсарь, Л. Старшинської, А. Федорищевої, Ю. Ушкаренко, Л. Чернюк, І. Юхновського та інших. Вчені аналізують розвиток харчової промисловості та її підгалузей в різні періоди часу, пропонуються теоретичні та практичні рекомендації щодо удосконалення механізмів господарювання у цій галузі.

Завдання дослідження. Метою статті є аналіз сучасного стану і тенденцій розвитку підприємств харчової промисловості Херсонської області.

Виклад основного матеріалу. Харчова промисловість – одна з провідних галузей агропромислового комплексу Херсонської області, яка орієнтована, перш за все, на внутрішній споживчий ринок для забезпечення населення різноманітними продуктами харчування в обсягах та асортименті, достатніх для формування правильного і збалансованого раціону харчування. В період трансформації ринкової економіки в Україні, харчова промисловість області опинилась перед проблемою глобальної конкуренції, що охопила ринки товарів, капіталів, технологій та робочої сили. Це посилило вимоги до конкурентоспроможності харчових підприємств, інноваційного оновлення та привабливості інвестицій, викликавши необхідність розвитку інтеграційних зв'язків харчових підприємств з підприємствами аграрного виробництва.

Харчова промисловість Херсонської області входить в першу п'ятірку галузей по наповненню державного бюджету, посідає друге місце за обсягами виробництва продукції у структурі промислового виробництва області та спроможна забезпечити внутрішні потреби в продовольчих товарах, на які припадає понад 60% особистого споживання матеріальних благ населення. Харчова промисловість регіону налічує 90 великих та понад 300 середніх і малих підприємств, що виробляють широкий асортимент продовольчих товарів [1]. Серед них – птахоферми, м'ясо- та молокопереробні заводи, маслозаводи,

виробники борошна і борошняних виробів, круп, сирів, кетчупу, майонезу, консервованих овочів та фруктів, хлібопекарські комплекси тощо.

Більшість провідних підприємств харчової галузі регіону в цілому працюють стабільно, нарощують темпи виробництва, розширюють асортимент, підвищують конкурентоспроможність продукції за рахунок власної сільськогосподарської сировини. Так наприклад, більш 10 років на Херсонщині успішно працює українсько-шведське підприємство «Чумак» – провідний виробник консервованої продукції в Україні. Питома вага експортованої продукції торгової марки «Чумак» складає 35-40%. Наступна провідна компанія «Danape», на якій виробляється більше 80% української молочної продукції. Ефективно розвивається галузь виноробства. Агрофірма радгосп «Білозерський» – найбільший виробник вина та фруктового пюре на Херсонщині. Якість білозерського вина підтверджують чисельні нагороди міжнародних виставок. Найбільше підприємство України – ПАО «Дім марочних коньяків «Таврія» – виробляє коньяки з використанням вітчизняного та зарубіжного досвіду виноробства, мають успіх в Україні та за її межами [2].

За своєю структурою ринок харчової продукції Херсонської області є досить різноманітним: ринок м'ясних продуктів, молокопродуктів, хліба і хлібобулочних виробів, ринок олії і олійно-жирових продуктів, ринок борошна, круп та інші ринки харчових продуктів. Динаміку виробництва основних видів харчової продукції регіону представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка виробництва основних видів харчової продукції по Херсонській області за 2008-2012 рр.

№ п/п	Види продукції	Роки				
		2008	2009	2010	2011	2012
1.	Вироби ковбасні, т.	217	153	183	115	106
2.	Соки натуральні, т.	6144	4014	2164	3460	3507
3.	Овочі консервовані натуральні, т.	21204	27339	15505	29278	24261
4.	Олія соняшникова нерафінована, т.	111428	197673	181206	163930	202691
5.	Масло вершкове, т.	1033	1010	1202	1303	1173
6.	Сири жирні, т.	13902	12169	11014	7183	7307
7.	Продукти кисломолочні, т.	19767	29016	33229	32771	39619
8.	Борошно, т.	139980	118999	101738	93144	90698
9.	Крупи, т.	13376	15644	16972	16518	24986
10.	Корми готові для сільськогосподарських тварин, т.	213638	158663	255085	257918	257587
11.	Вироби хлібобулочні, т.	38469	35368	34395	36484	34947
12.	Вироби макаронні: пельмені, вареники тощо, т.	6759	5759	6481	6999	8239
13.	Вино виноградне, тис. дал	316	480	345	300	307
14.	Напої безалкогольні, тис. дал	738	314	109	61	344

Джерело: За даними головного управління статистики Херсонської області [Електронний ресурс] – ks.ukrstat.gov.ua [3].

Аналіз таблиці свідчить, що у 2012 році у порівнянні з попередніми роками зросло виробництво олії, сирів жирних та кисломолочних продуктів, круп, виробів макаронних та готових кормів для тварин, але тенденцію до скорочення виявило виробництво борошна та ковбасних виробів. Зниження обумовлено скороченням виробництва сільськогосподарської сировини та відсутністю на харчових підприємствах інноваційної активності. Станом на 2012 р. індекс промислової продукції по виробництву харчових продуктів та напоїв складає 104,9%, що на 4,9% більше в порівнянні із відповідним періодом минулого року [2].

Харчова промисловість області активно розвивається на якісній сільськогосподарській сировині. Аграрне виробництво забезпечує процес виробництва кінцевого продукту – продуктів харчування, що таким чином створює економічні можливості кооперації. Сільське господарство Херсонської області спеціалізується на молочно-м'ясному тваринництві та рослинництві зерно-овочевого напрямів поєднаних з баштанництвом, виноградарством, садівництвом, які забезпечують населення продуктами харчування, а підприємства харчової промисловості – сировиною. Херсонська область займає перше місце в країні по виробництву овочевих та баштанних культур, яких у 2012 р. зібрано більше 2 млн. тонн [2]. Серед зернових культур традиційним є вирощування в області пшениці, у тому числі озимої, ржи, вівса, ячменю та проса. В регіоні активно розвивається тваринницька галузь: свинарські, молочні комплекси та птахоферми. Від загальних показників в Україні в Херсонській області 14,1% складає виробництво м'яса, 12,4% молока, 16,4% яєць[3].

В регіоні поступово зростає кількість діючих сільськогосподарських підприємств різних організаційно-правових форм господарювання, які забезпечують сировиною підприємства харчової промисловості Херсонської області (табл. 2).

Таблиця 2

Розподіл сільськогосподарських підприємств Херсонської області за організаційно-правовими формами господарювання у 2012 р.

№ п/п	Організаційно-правова форма підприємств	Кількість
1	Господарські товариства, од.	232
2	Приватні підприємства, од.	178
3	Фермерські господарства, од.	2385
4	Державні підприємства, од.	13
5	Виробничі кооперативи, од.	18
6	Інші форми господарювання, од.	50
	Разом	2876

Джерело: за даними статистичного щорічника України за 2012 рік [Електронний ресурс] – ukrstat.org/uk/druk/catalog/kat_u/publl.htm [4].

Інтеграція підприємств харчової промисловості та сільськогосподарських підприємств Херсонської області спрямована на раціональне використання сільськогосподарської сировини, поліпшення якості виготовлення продукції, стабільного розвитку виробництва та підвищення ефективності аграрного сектору Херсонської області. Проте, розвитку інтеграційних зв'язків харчової промисловості заважає ряд проблем: низький технічний рівень оснащення виробництва сільськогосподарських підприємств; незадовільний фінансовий стан сільськогосподарських товаровиробників,

що відображається на показниках технологічної ефективності сільськогосподарської сировини; проблема ціноутворення на сільськогосподарську сировину.

Вважаємо, вирішення цих проблем можливо при здійсненні активної аграрної політики, спрямованої на швидке подолання кризових явищ, забезпечення роботи агропромислового виробництва у ринкових умовах на базі використання сучасних інноваційних технологій та потужного кадрового потенціалу. Також, проведення агротехнічних заходів для поліпшення та відновлення ґрунтового покриву, попередження можливих негативних екологічних наслідків порушення земель. Тільки при наявності кількісних та якісних показників сільськогосподарської сировини, аграрні виробники матимуть гарантовані канали збуту продукції, а підприємства харчової промисловості – гарантовані обсяги сировини.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене можна зробити висновок, що харчова промисловість залишається провідною галуззю агропромислового виробництва Херсонської області. Подальший ефективний розвиток харчових підприємств регіону вимагає від сучасного виробника модернізації харчових виробництв, забезпечення зростання обсягів інвестицій для посилення інноваційної діяльності, бути інтегратором ефективного функціонування всього продовольчого комплексу регіону та підвищувати конкурентоспроможність продукції на внутрішньому і зовнішніх ринках.

Анотація

У статті визначено сучасний стан підприємств харчової промисловості Херсонської області та проаналізовано динаміку виробництва основних видів харчової продукції. Розглянуто особливості розвитку аграрного виробництва області, як постачальника якісної сільськогосподарської сировини. Визначено проблеми інтеграції підприємств харчової промисловості і агропідприємств регіону, шляхи їх подолання та тенденції подальшого розвитку підприємств харчової галузі.

Ключові слова: харчова промисловість, аграрне виробництво, інтеграція.

Аннотация

В статье определено современное состояние предприятий пищевой промышленности Херсонской области и проанализировано динамику производства основных видов пищевой продукции. Рассмотрены особенности развития аграрного производства области, как поставщика качественного сельскохозяйственного сырья. Определены проблемы интеграции предприятий пищевой промышленности и аграрных предприятий региона, пути их преодоления и тенденции дальнейшего развития предприятий пищевой промышленности.

Ключевые слова: пищевая промышленность, аграрное производство, интеграция.

Annotation

The article defines the modern state of food industry enterprises of Kherson region and analysed the dynamics of production of main types of food products. Considered are the peculiarities of the development of agricultural production of the region as a supplier of quality of agricultural raw materials. Defined the problem of integration of the enterprises of food

industry and agricultural enterprises of the region and ways to overcome them and tendencies of further development of the food industry.

Key words: food industry, agricultural production, integration.

Список використаних джерел:

1. Херсонська обласна комплексна програма розвитку харчової та переробної промисловості на період до 2015 р. [Електронний ресурс] - <http://www.oblrada.ks.ua/media/public/File/dod217-1.pdf>
2. Офіційний сайт Херсонської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс] – <http://ip-94.ks.infocom.ua/ua/investment/agropromyshlennyjj-komple...>
3. Головне управління статистики Херсонської області [Електронний ресурс] – ks.ukrstat.gov.ua
4. Статистичний щорічник України за 2012 рік [Електронний ресурс] – ukrstat.org>uk/druk/catalog/kat_u/publl.htm